

A
TSASZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSEG
ENGEDLMÉVEL,

Nro 2.

Kelt Bétsben, Bold. Alszony Havának (Januariusnak)
 5-dik napján 1798-dik Elzétendőben.

Rastadtból Dec. 23 dikénn: — „*Moguntziából egy Kurír érkezett ide a' Vá-
 latzió-Hertzeg' Ministerjéhez, oly Tudósi-
 tással; hogy Fr. Generális Hartý másol-
 szor is fel-kívánta a' Várat. Ezen tárgyra
 nézve; Gyűlést tartottak mai napon, a'
 Nemet Rendek' Követei.*“

*Moguntziából Dec. 27 -dikénn: — “
 Hát; részzerént katonai, részzerént pol-*

B

gári Deputátusok mentek ma innét Wisbadenbe *Hatry* Fr. Vezérhez."

A' Hannóverai Levelek szerént, nagy divatjában volt az oda való Ministérium, és a' Berlini Udvar között a' Kurír-küldözés Dec. 20-dika tájján. Azon idő tájban nagy számmal nyomultak a' Frantziák, a' Paderborni és Münsteri Püspökségek felé.

A' Rajnai Fr. Sereg' Vezére *Augerau*, egy Hirdetményt tettetett December' vége felé közönségesse, melynek értelme oda megy ki: hogy minden ki-költözött, vagy a' Fr. Respublika' hívségére meg-esküdni nem akaró Egyházi Személy, a' Fr. Katonáság által el foglaltatva lévő akármelyik meljékénn a' Rajnának meg-kapattatván, Katonai Kommiszióznak adattatik által, 's mint Spion úgy fog meg-ítéltetni.

Párisi Tudósítások: A' Tisztviselőkre ügyelő Törvényfzék' Tagjai, tiszteletére voltak mind öszfzeséggel *Bonaparténak*, Dec. 14-dikén. Más nap viszsa adta nekik a' látogatást *Bonaparte* is, a' ki Beszélgetés közben így szólott a' többek között az Elölülőhöz: „Igen sok foglalatossága van Kegyelmednek.” „Nem tsuda — monda az Elölülő — mivel Kegyelmed Polgár Generális, annyira ki-szélesítette a' Respublika' határait. — Az nap, t. i. Dec. 15-dikénn, egy Ember ment *Bonaparte*

rehez, jelentvén néki, hogy ellene és az
 öt Direktorok ellen öszsze esküvés vagyon,
 melynek tzielja az, hogy ők, mérgecsített
 Etüik (zsebbéli-tokok) által, melyek An-
 gliaból kerültek, meg fosztódjanak életektől.
Bonaparte a' Politzaj-Ministerhez vezet-
 tette az Embert; ki ott is bizonyította em-
 litett híradássát, melyhez már most azt is
 hozzá adta, hogy ő kész meg hiti Személy-
 jeket egy Alsíszonyhoz vezetni, a' ki még
 többet tudna mondani az Öszszeesküdtek
 szándékáról. Két Személyjek adattak te-
 hát melléje; kikkel el is ment a' mondott
 Alsíszonyhoz: de a' ki már a' padlásonn,
 élet és halál között feküdt. A' nyaka ösz-
 sze vólt szorongatva, 's szúrások és vágá-
 sok által ejtett sebek is szemléltettek a'
 testén. Ugyan tsak lehetett valamit tőle
 ki-tanúlni: de mit? arról még hallgatás
 vagyon. — Abban a' részében a' Fr. föld-
 nek, a' mely hajdan Kis-Britanniának ne-
 veztetett, sok néhai Fr. Nemesek fogat-
 tak el. A' Vád ellenek az, hogy újra fel-
 akarták a' polgári hadat támasztani. — 15
 Személyek, a' kik még Sept. 5-dikén ítélt-
 tettek mészze-földi-számkivetésre, Dec.
 13-dkán *Rocheport* felé indítottak, a' hol
 rakattak vólt hajóra *Barthelémy* 's *Piche-
 gru* is több szerentsétlen Társaikkal együtt.
 Ezek már el érkeztek Déli-Amerikanak
Cayenne nevű Szigetébe. — Újra 16 Új-

ságokat tiltott meg a' Direktórium. — A' Törvényhozó-gyűlés' Iffjabbik Tanátsa is adott *Bonaparte'* tiszteletére egy nagy vendégséget Dec. 20 dikán, melyben a' Direktorokon 's Ministereken kívül, más nevezetes Emberek is voltak jelen: de *Moreau* se' ehbe se' más hasonló vendégségekbe nem volt hivatalos. — A' Directorialis Újsagnak (*Redacteurnek*) bizonyítása szerént, oly jelentést tetetett a' Pruszfus Király a' maga Hamburgi Követe *Schulz* Úr által *Hamburg* Városának Dec. 8 dikán, hogy továbbra is kész vedelmezni annak és más Hanseatica-Városoknak szabadságát, 's magok-uraságát. — Svéd-Ország' részéről megints. Követ Párisban, tsak Követség Helytartója, 's a' Fr. Direktórium és a' Svéd Udvar között nevezedik a' hidegség. — Az Amerikai Respublika 3 Követeit nem méltoztatta még audientziára a' Direktórium. Azonközben rabolják a' Fr. Káperek az Amerikai Respublika' hajóit, a' mint rabolhatják. — *Ragúza'* Szigetéről, egy Tudósítást közlött mostanság a' *Redacteur*, mely Tudósítást még Növ. 10-dikén útasított vala *Bonaparte* Mediolánumból a' Fr. Direktorokhoz, jelentvén abban nékiek, hogy a' *Ragúzaiak*, igen barátságosan fogadták *Brueys* Fr. Contreadmirálist, a' kitől meg-értették, hogy a' Fr. Direktórium kész mindent meg-tenni, a' mi szük-

séges az ő magok-uraságának fenn-tartására. — A' Fr. Direktórium, tudtokra adotta Helvétzia' Elöljáróinak Déc. 13-dikán, hogy mivel már a' hajdani Basileai Püspökség örökre egyesítettett a' Fr. Republikával: a' nevezett Püspökséghez tartoztak pedig *Erguel; Münsterthal; Orvin's Neuveville*: tehát ezen Tartomány-darabokat is magához kaptsolja a' Fr. Republika: egyébaránt bizonyossá teszi a' Fr. Direktórium Helvétziát, hogy szoross neutralitást kíván erántta tartani, és véle tökéletes szomszédi egyességben élni. — Portugalliába, oly kívánság' jelentésével küldötte a' Fr. Direktórium *Mathieu Polgart*, hogy az Anglusokon adjon ki mentől elebb a' Lisbonai Udvar, 's *Melho és Pinto* nevezetű Ministereit, kik igen szíttottak az Anglusokhoz, tégye ki hívatajokból. — Parisban a' Damák is sokat beszéllenek mostanság a' Rajnaról, a' Padusról, és a' Dunáról; de több is a' Beszed nalok, mint az esméret, ezen folyó-vizekről. — Parisban, 1796-dik esztendőnek 20-dik Septemберétől fogva 1797-dik esztendőnek 20 dik Sept. éig 23,558-ra ment a' születtek' száma; 20,291-re pedig a' meg-hólttaké. Össze-házasodott 5038 pár; el vált pedig 1043. — *Blanchard*, a' Párisi Újságok szerént, helybe-hagygya *Tilorier*' javaslatát, a' Frantzia Seregnek Angliába levegőégi hajókon

való által-szállítása eránt, hanem Contre-admirálissa szeretne lenni ezen szállításnak. — A' Törvényhozó-Gyűlésnek egy nevezetes Tagja *Legendre* (mesterségére nevezve Mézfáros), hogy halála után is meg-bizonyíthassa a' maga Patriótaságát: testaméntomban hagyta, hogy az ő holtteste adatassék által az Anatomusoknak (emberitest-bontzóknak:) — *Bonaparte* ellen egy Írás nyomtattatott ki Párisbann, ily ízím alatt: *Correctifs sur le général Bonaparte*, 's árultatott is: de csak köpönyeg-álól, — Egy Húga *Bonaparténak*, *Santa Croce* nevű Hertzeghez ment Férjhez Rómabann.

Korszika' Szigetébenn nagy számmal voltak Déc. közepe' tájjan, a' Fr. modi igazgatással meg nem elégedett Lakosok. Sok Háznépek is költöztek ki onnet.

Londoni Tudósítások: *Fox* Úr, Déc. 6-dikán meg jelent, mint Kir. Belső Tanácsos az Udvarnál, 's egy Instantziát nyújtott bé a' Királynak, melynek 4803 Írlandusok írtak magokat alája *Down* Grófság-ból. A' Kérő-Írás' tárgya volt a' Ministerek elbocsáttatása, és az Ország-gyűlésének jobb móddal való elintéztetése. — Az Írlandiai Vice-Király, *Carlou* és *Cork* Gróf-

pártoknak egy részét pártosnak hirdettette
 ki, 's parantsolatot adott a' Katonaság-
 nak, hogy úgy bánjon vélek mint pártü-
 tökkel. — Az Irlandiai Szabadság Baráti-
 nak egészségéért ellenben nagy lármával
 ivott Londonban Décembernek 4-dikénn
 az úgy nevezett *Whigclub*, *Fox* Úr
 fel-kiáltására. Nagy vendégséget tartott
 t. i. a' Ministériommal ellenkező Fele-
 kezetnek nevezett Klubja vagy Társasá-
 ga azon a' naponn, melyen sok más ne-
 vezetes Anti-ministeriálistákon kívül, je-
 len voltak: *Norfolk* Hertzeg; *Holland*,
Lauderdale, és *Thanet* Lordok; *Tarleton*
 Generális 's a' t. Jelen volt *Cocanne* ne-
 vű Irlandus is, ki a' maga Hazájának kör-
 nyülállásait szomorúann adta elő. Tüzes-
 sen ki-keltek ezen vendégségben, a' Mini-
 sterek ellen, *Fox* és *Sheridan* Urak. Az új
 taksáról azt mondotta *Fox* Úr, hogy nem
 tudja, ha Taksának, Requizitziónak vagy
 Konfiskátziónak nevezze e'? *Sheridan* Úr,
 azt állította felőle, hogy gyilkosa lesz
 az, minden szorgalmatosságnak és mester-
 ségeknek. El ragadtatásában még tovább
 is ment: „A' Ministerek — úgymond —
 panaszolkodnak azonn a' Parlamentomban
 hogy a' Frantziák nem akarnak vélek
 alkudni; de miért juttatták oly állapotra
 az Országot, melyben úgy bánhat véle
 a' Frantzia Direktórium.” *Fox* Úr is me-

gint meg-szólla't, és minekutánna szükség-
telennek mondotta lenni, a' maga meg-je-
lenését az Ország' gyűlésében, így folv-
tatta Beszédét: „A' Ministerek' Systemá-
ja, a' fundamentomától fogva oly hibás,
hogy az ő kezekben még a' jó eszköznek
se' lehet fogantatja. Hogy' lehetett volna
sikere annak a' Békességalkunak? mellet
oly Személyek kezdettek, a' kiknek egész
magokviselese bizonyította, hogy ők nem
hajlandók a' Békességre, 's egyszersmind
egy oly Systema' Barátinak mutatták ma-
gokat, mely, egyáltalában ellenkezik az
ő ki-nyilatkoztatott békességes izándekjok-
kal. — Az Ország-gyűlés 2-dik Tablája-
nak 4-dik Decemberi Ülésében, melyben
elő adta Pitt Ur az új taksakat, sok Tag-
jaitól meg-támadtatott az ellenkező Fele-
kezetnek, kik közül nevezetessen Hob-
house Ur így szóllott: „A' Ministerek el-
rontották a' Bankó hitelességet, 's bankrói-
ta tettek azt, meg-sértven gyalázatosan a'
Nemzeti hívséget. Temérdek pénzt el kül-
döztek a' Frigyeseknek, kik már most el-
szakadtak. Egy Spion-Systemát állítottak
fel, hogy az Atyafit az Atyafi ellen, 's egy
embert a' másik ellen fel-lazsázhassak.
Meg-fosztottak a' Nepet a' szőlés-szabad-
ságtól; ki-szórták a' mi vézedelemünk
magyát, 's már most aratni akarnak a' ma-
gok rablásoknak és spekulatziójoknak

gyümölcstét. — *Pitt* Úr, azzal mentette főképpen az új taksákat: hogy azok csak a' tenetösebb Lakosokat érdeklik; és hogy azokból lássa meg a' Fr. Direktórium, hogy Anglia, intereses summák' fel szedése nélkül is tud hadat folytatni, ha csak ugyan el kerülhetetlené teszi azt, a' Fr. Elöljárók meg-átalkodttsága. A' Parlamentom' reformálását nem állította szükségtelennek *Pitt* Úr: hanem csak azt mondotta róla, hogy most éppen nincs ideje. — Az Ország-gyűlés' 2-dik Tablájának 14-dik Decemberi Ülésében jelen voltak *Fox*, *Sheridan*, és több más nevezetes Tagjai is a' Ministériommal ellenkező Felekezetenek: minthogy akkor olvastatott fel másodikzor, *Pitt* Ministernék az új taksákról szóló Bill-je (Törvény-formája.) Igen fontos Beszédet tartottak *Fox* és *Pitt* Urak. Ekkor az Ellenzők száma 50-re telt; de csak ugyan 175-en hagyták azt helybe.

Helvetziai Tudósttások: A' 13 Kantonok Kormány széke, rendkívül való Gyűlést hívott össze *Arauba*, azon haborgások eránt tartandó tanatskozások végett, melyek, az Aristokratika igazgatás formája ellen nyilatkoztatják magokat némely Kantonokban. — A' Fr. Direktórium különös közönetet mondott Basileának azon tiltségtételekért, melyekkel meg-tiltázta ezen Város a' maga kebelében *Bonaparte*' jelen

létét: a' *Solothurni* Kánton' Igazgatóira ellenben keményen rájuk izent az említett Direktórium, hogy úgy fogja nézni, mint a' Fr. Respublikának a' maga Plenipotenziáriussában lett meg-bántatását, ha tüstént el nem bocsátatják *Zelter* nevű Tisztjeket, kit azért tétettek vala árástomba, hogy Az, ágyúztatott *Bonapartenak*, ámbár Ez, éjféli táján érkezett *Solothurnba*, a' mely időbeli ágyúzást meg-tiltották vala az Igazgatók.

* * * * *

A' Pruszsus Tartományoknak, mostani Királyjok alatt lejendő igazgattatása módjához fundamentomosan hozzá lehet vetni azon már kétszer említett Írásnak a' Király által igen kedvesen lett fogadtatásából, melyet Országlásának első napján nyújtott bé nékie *Gentz* Hadi Tanácsosa. Ezen Írásnak summájából tehát többet is közleni annál a' mit már közlöttünk, Historikusi kötelességünknek tartjuk. Egy szomszéd nagy Ország' Igazgatóját közelebbről esmérni szükség. Imhol azért egy-néhány Töredék-Darabjai a' *Gentz* Úr Írásának: „A' Nép kíván, reményl, bízik. Ebben a' nagy szempillantásban mintegy öszve-olvadnak egy Nemzet minden Tagjainak szükségei, reménységei, 's várasai. — A' mely időben Mi élünk, tsupán egy mód vagyon, a' Fejedelemnek valósággal

érdemesen való szolgálására: mely abban áll, hogy az igazság, még csak egy szempillantásig is tőle el ne titkolódjék. — Egy Birodalomnak más Birodalmakra nézve való körülállásai, szinte első kútfejévé lettek az ő szerentséjének vagy veszedelemének, Európa mostani állapotjához képest. Az említett körülállásoknak kormányozása tehát, ha nem egyáltalában első is, mindazáltal igen felső helyet foglal, a' Birodalmat közönségesenn illető munkalódások között. — A' Had által szerzett nyereség, igen drágába kerül mindenkor, Tsupán nagyobb gonófszoknak el háritása végett lehet és kell hadhoz kezdeni. A' hadnak el távoztatása tehát egy oly tétel, a' melyre szüntelenvaló egyesülésben kell munkálódni az erőnek és okosságnak. De egy nagy Státus, Európának mostani körülállásaiban, ha el akarja kerülni a' hadat: szükség, hogy ahhoz mindég fel legyen készítelve: mert ha az igazsága elégséges is arra, hogy bátorságossá tegye Otet az igazságos meg-támadások ellen: mindazáltal az Igazságtalanok ellen csak a' lefesz néki védelme, ha felnek tőle. Egy erős és gyakorlott hadi sereg tehát, fundamentuma a' belső tsendességnek. Az erőnek azért kell lenni, hogy más Hatalmasságoknak, kedve ne jöjjön a' hadkezdéshez: a' diplomátika okosság pedig azt tselekefzi, hogy ne csak kívánságok

ne legyen, az ellenségeskedésre; de hogy alkalmatosságot se' szolgáltassanak arra. — A' Szövetségeket, még pedig az olyanokat, melyeket méltán természetieknek lehet nevezni, tartozik a' leg hatalmasabb Birodalom is ha bölts reguak ízerent igazgattatik, fenn tartani, és ha némely környülállások erőszakosan meg-bontották azokat: ismét helyre-állítani. Örömmel és meg-nyugovással mondjuk Mi egymásnak, hogy a' hívség és állhatatosság, a' Felséged' személyét szembetünőképpen ékesítő tulajdonságok közül valók. Örömmel és meg-nyugovással: mivel egy Birodalomnak külső méltóságát, következésképpen önnön maga betsülését, és végre az ő belső tehetőségét is semmi alább nem szállíthatja, mint, ha ellenkező Systemák között tetovázik szüntelenül, vagy a' mi még gyalázatosabb, ha semmi Systemája nincsen. — Egy Királyi-Székhelyen ülő bölts Gazdának minden tulajdonságait, Felségedben igen ízerentséssen egyesülve, nagy örvendőzéssel szemléljük: mert érezzük mit tegyen ez, Európa' mostani állapotjában: hogy a' már mostantól fogva Felséged' szabad rendelése alatt lévő nagy tehetség, fordíttatik tsupán Mindeneknek közjávára; tsupán a' Birodalom' boldogítására 's valóságos ditsőítésére. — Az Adó, kondíciója mind azon jóknak, melyekben re-

szeltet bennünket a' polgári-társaság. Ha nevednek a' Státus' szükségei, ha előre el nem látott költségeket kell nékie tenni: sokkal jobb a' már folyamátban lévő adókat nevelni; mint újjakat állítani fel: mert a' mihez egyszer hozzá szoktak a' Lakosok: azt terélnék nem tartják. — Hogy a' Mezei-gazdá; a' Fábrikáns, a' Kalmár, a' maga szabados szerzeménnyével oly nyereséget tsinálhasson magának; valamilyent tsak tsinálhat: nem kell ebben őket meg-akadályoztatni; a' magános szorgalmatosságba avatkozó házontalan és elrettentő Rendelesék által. — A' Religióbéli kényszerítés ellen nem látom szükségesnek, hogy itt szót is tegyek. — A' törvénytelen tselekedetekről tartozik kiki szorossan számot adni, következésképpen az Írásokról is, ha azok az említett tselekedetek' rendibe tartoznak. Egy Fejedelmi Igazgatás alatt levő Birodalombann leg-nagyobb tökéletességét érheti a' polgári - szabadság, mely magában foglalja: hogy akadály nélkül tehesse a' Birodalomnak akármely Tagja mind azt, valami a' szabados élesre, és a' maga tehetségének ki-mutatására tartozik; hogy külső ellenségtől bátorságban lévén tsendesen követhesse a' maga szabadon választott élete' módját; hogy bizonyos lehessen a' maga Tulajdonosi jussai

nak, szoross; részre nem hajló, és szabad
 tetzés szerént el nem fordítható igaz-
 ság-szolgáltatás által való fenn-tartatásáról,
 és arról; hogy soha egy is az ő Polgár-
 társai között, hatalmasabb nem lehet a
 Törvényeknél; hogy igazságos, egyarányú,
 's együgyű regulák szerént el rendelt, min-
 den szorongatás vagy tsalárdkodás nélkül
 való adó-kívánásnál fogva, tsak annyi sza-
 kasztódjék el az ő jövedelméből, a' meny-
 nyi szükséges a' Birodalomnak fenn tartá-
 sára; és a' közönséges jövedelemmel va-
 ló bõlts 's igaz bánás által bizonyos lehes-
 sen Ő, az ő adójának erányos végre való
 fordíttatásáról; hogy semmi igazságtalan
 vagy helytelen meg-szorítások ne gátolják
 õtet, az ő tálentominak, tudománhyának,
 's vagyonjának, oly haszonra való fordí-
 tásában, a' mint maga kívánja, 's jónak
 látja; hogy mind azokról való gondolatit, a'
 melyek ő körülötte vagynak, ki nyilatkoz-
 tathassa, 's még a' maga hibás vélekedé-
 seit, és képzelődéseit is közölhesse a' vé-
 leelõkkel; hogy végre az Igazgató, mu-
 tassa meg tselekedettét, a' Birodalom' igaz-
 gatásában találtató hibáknak meg-jobbítá-
 sára való nemes készségét. A' kik azt tá-
 nítanák, hogy ezeknél kevesebb is elég a'
 polgári szabadságra: titkos Frigyesek, vagy
 tudatlanságból való Munkástársaik Azok-
 nak; a' kik többet kívánnak. A' ki pedig

többet kíván: ellensége a' rendnek, a' Békességnek, a' hosszúas pallérozódás által munkásann szerzett kintseknek, ellensége az Ember' nevékedő tökéletesedésének, ellensége Felségednek és a' Hazának.

Angliának *Cornvallis* nevezetű Hertzegségében oly matériara találtak, a' melyet szoktak színt adni a' Chinaiak a' magok portzellánjoknak.

Az Északi részekén, nem rendkívül való Újságok, a' hosszú élet' példái. Norvégiában 163 esztendő's Ember hala megmostánság is, a' ki 12 fízer házasodott meg, és mind végig birt elmebeli tehetségeivel 's testi érzékenységeivel. Angliának északi meljékén pedig, egyben a' *Hebrides* nevezetű Szigetek közzül, 180 esztendőkre terjedt egy Embernek az élete, a' kitől származott Fiaknak 's első és másod rendű Unokáknak száma szinte ötfüzra ment.

Béts.

Ötvenegy aranyat nyomó régi pénznél nehezebbet nem mutathatott a' Ts. Kir. Münzkabinét: de már a' miolta bírja azt, mely a' múltt eszt. benn találtatott *Somlyón* a' Szilágyságban mutathat 118 aranyat nyomót. Ezen finom aranyból készült emlékeztető-pénzt, az Antióchiak ve-

rették volt hajdan *Valentinus* Császár tiszteletére. Bővebb leírását mind ezen pénzek; mind a' vele együtt találtatott más drágaságoknak ki fogja adni nem sokára az említett Ts. K. R. gi pénzek-tartó-házának tudós Gondviselője, *Eckel* Apátur.

Ő Felsége, Finantz. Minister Gróf *Sauer* Ő Exc. ja' e' ülésé alatt; egy Kommisziót állított fel; melynek kötelessége lesz; minden örökös Parományokbe i közö s. ges jószágok közül az el-adhatókat; vagy hofzíza árendába bocsátathatókat kiválasztani; és akár Külföldiek; akár Lakosok legyenek a' venni vagy árendálni akarók: Azoknak kívánságait mentől elebb teljesíteni; 3-ad részét a' jószágokért adandó pénznek; lehet 4 vagy 5 procentos közönséges Obligatziókkal is fizetni. A' bevéjendő Summákat; fogja ezen Kommiszió fordítani; a' Státus' adosságinak ki-fizetésére.